του **Παναγιώτη Γαβάνα**

Το Μάρτιο του 2015 –για την ακρίβεια στις 19 Μαρτίου 2015- η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας συμπληρώνει 104 χρόνια. Το γεγονός αυτό από μόνο του αποτελεί μια αιτία για να απαντηθούν τα ερωτήματα, πως και γιατί προέκυψε αυτή η μέρα, γιατί στη συνέχεια μετατοπίστηκε η ημερομηνία στις 8 Μαρτίου, καθώς και πως εξελίχθηκε τα αμέσως επόμενα χρόνια το γυναικείο κίνημα φτάνοντας ως τις μέρες μας. Στην ανάλυση όμως θα επικεντρώσουμε στις ιστορικές ρίζες του γυναικείου κινήματος, ένα ζήτημα που είναι αλληλένδετο με την καθιέρωση της Ημέρας της Γυναίκας διεθνώς.

Πάλη για επιβίωση και συνδικαλιστικός αγώνας

Από τις απαρχές της εκβιομηχάνισης, στα μέσα περίπου του 19ου αιώνα, το ποσοστό των εργατριών αυξανόταν διαρκώς. Στη Γερμανία για παράδειγμα, το 1882 υπήρχαν 5,5 εκατομμύρια εργαζόμενες γυναίκες, από αυτές τα 4,4 εκατομμύρια ήταν εργάτριες. Σε σύγκριση, ο αριθμός των εργαζόμενων ανδρών το ίδιο χρονικό διάστημα ανέρχονταν στα 13,4 εκατομμύρια, από αυτούς τα 8 εκατομμύρια ήταν εργάτες. Το 1885 ο αριθμός των εργαζόμενων γυναικών έχει αυξηθεί ήδη στα 6,5 εκατομμύρια, από αυτές τα 5,2 εκατομμύρια είναι εργάτριες (άνδρες 15,5 εκατομμύρια εργαζόμενοι, από αυτούς 9,2 εκατομμύρια εργάτες). Ανάλογη είναι η πορεία και άλλων χωρών που βρίσκονται στη φάση της εκβιομηχάνισης.

Οι συνθήκες εργασίας και επιβίωσης στις βιοτεχνίες, στο εμπόριο, στην αγροτική οικονομία, στο σπίτι ή στα ξένα νοικοκυριά, ήταν για τις εργάτριες και τους εργάτες συνολικά επιβαρυντικές και σε πολλές περιπτώσεις ανυπόφορες. Για τις εργάτριες στα εργοστάσια,

συχνά ήταν καταστροφικές. Ο χρόνος εργασίας από 11 έως 15 ώρες αποτελούσε τον κανόνα. Σ΄ αυτόν πρέπει να προστεθούν επίσης ο χρόνος για τις μεγάλες διαδρομές που έπρεπε να διανύσουν οι εργάτριες/τες μέχρι τους χώρους εργασίας καθώς και οι ελεύθερες Κυριακές που ήταν σπάνιες. Σχεδόν απεριόριστες ήταν οι εργάσιμες ημέρες για τις αγρότισσες, τις εργάτριες στο σπίτι, τις υπηρέτριες και τα «συμβοηθούντα» μέλη οικογενειών. Ήδη από τότε οι γυναίκες μετά από πολλές ώρες εργάσιμης ημέρας έπρεπε να φροντίσουν τα παιδιά, τους αρρώστους, τους γέρους και το νοικοκυριό. Ασφάλεια για τους αρρώστους, τους γέρους και από ατυχήματα δεν υπήρχε σχεδόν καθόλου, οι κανονισμοί για την προστασία της μητρότητας και την εργασία ήταν εντελώς άγνωστοι.

Οι γυναίκες έπαιρναν ως αμοιβή, ακόμη και όταν πρόσφεραν την ίδια εργασία όπως οι άνδρες, περίπου το 40% έως 70% αυτής των ανδρών, ακόμη και όταν έπρεπε να φροντίζουν μόνες τους τα παιδιά τους ή και άλλα άτομα. Οι στενές συνθήκες διαβίωσης, η έλλειψη θέρμανσης, οι ξύλινες τουαλέτες και η σε μεγάλο βαθμό έλλειψη συνθηκών υγιεινής, δυσκόλευαν ακόμη περισσότερο τη ζωή των εργατριών και των εργατών. Η ανέχεια ήταν τεράστια.

Απέναντι στο σημαντικό οικονομικό ρόλο που έπαιζαν ήδη οι γυναίκες και τα κορίτσια στη κοινωνία, βρίσκονταν η έλλειψη πολιτικών και οικονομικών δικαιωμάτων. Οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες είχαν περιορισμένα πολιτικά δικαιώματα. Μέχρι και τις δυό πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα σε όλες σχεδόν τις καπιταλιστικές χώρες δεν είχαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Το αίτημα για ισότητα των δυό φύλων βλέπονταν σαν μια τρελή ιδέα μερικών γυναικών.

Η συνδικαλιστική οργάνωση των γυναικών δυσκολεύονταν με νόμους. Οι γυναικείοι σύλλογοι στη πλειοψηφία τους απαγορεύονταν, ακόμη και όταν ο προσανατολισμός τους ήταν περισσότερο κοινωνικός παρά πολιτικός. Δεν είναι τυχαίο ότι εξαιτίας του νομικού πλαισίου που έθετε εμπόδια στη συνδικαλιστική δράση των γυναικών, τα αιτήματα μερικών γυναικείων συλλόγων ήταν παρόμοια με αυτά ενός συνδικάτου: Βελτίωση των πνευματικών και υλικών συμφερόντων, ιδιαίτερα των μισθών, ισότητα στους μισθούς ανδρών και γυναικών, αμοιβαία υποστήριξη σε ζητήματα που αφορούσαν τους μισθούς, διαφώτιση μέσω επιστημονικών διαλέξεων, δημιουργία βιβλιοθηκών, καλλιέργεια της συναδελφικότητας μέσω κοινωνικών συναντήσεων.

Η αναγκαιότητα για κοινωνική αλλαγή διατρέχει σαν κόκκινη κλωστή την Ιστορία των συνδικάτων, και μάλιστα πάντα ως απάντηση στις εξελίξεις που λάμβαναν χώρα στην οικονομία και την κοινωνία. Οι εργάτες και οι εργάτριες άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι η

επιδιωκόμενη κοινωνική αλλαγή μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με τη βοήθεια αλληλέγγυων οργανώσεων. Τις τοπικές οργανώσεις των εργατών ακολούθησαν σύντομα επαγγελματικοί σύνδεσμοι, οι οποίοι σταδιακά αντικαθιστούνταν από τα συνδικάτα. Ενόσω το αστικό γυναικείο κίνημα ενδιαφέρονταν κυρίως για την πρόσβαση σε επαγγέλματα που θεωρούνταν ότι είχαν μεγαλύτερη υπόληψη για τις γυναίκες, προβάλλοντας σποραδικές διαμαρτυρίες ενάντια στα πολιτικά προνόμια που έθετε το αστικό κράτος, για τις γυναίκες, αντιθέτως, του εργατικού και συνδικαλιστικού κινήματος, η κατάργηση των πολιτικών προνομίων αποτελούσε προϋπόθεση για μια ευρεία κοινωνική χειραφέτηση.

Τα ταξικά συνδικάτα υποστηρίζουν και σήμερα αυτή την ιστορική συνέχεια. Ρίχνοντας μια ματιά πίσω στην προϊστορία της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας απ΄ τη σημερινή σκοπιά των ενιαίων συνδικάτων, βλέπουμε παράλληλα και την Ιστορία του κινήματος των εργατριών, του συνδικαλιστικού κινήματος και της πάλης τους για καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης.

Ερμηνείες για την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας

Πως όμως προέκυψε η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας και η καθιέρωσή της στις 8 Μαρτίου; Γύρω απ΄ αυτό το ζήτημα υπάρχουν διάφορες ερμηνείες / εκδοχές, οι οποίες όμως συχνά αντικρούονται. Δυστυχώς, δεν μπορεί να αναπαρασταθεί με ακρίβεια η Ιστορία της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας –τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα πρώτα χρόνια.

Βέβαιο όμως είναι ότι οι ρίζες για την καθιέρωση αυτής της ημερομηνίας σχετίζονται με εργάτριες που απεργούσαν σε εργοστάσια. Απεργούσαν για υψηλότερους μισθούς και καλύτερες συνθήκες εργασίας, για μείωση του χρόνου εργασίας και ενάντια στις αβάστακτες συνθήκες στέγασης και διαβίωσης, επομένως αγωνίζονταν ενάντια στην αδικία και τις διακρίσεις. Ανεξάρτητα απ΄ το ποια πηγή διαβάσει κάποιος, είναι σαφές ότι η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας συνδέεται με την παράδοση των συνδικαλιστικών και σοσιαλδημοκρατικών γυναικείων αγώνων εκείνης της εποχής.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τρεις από τις ερμηνείες αυτές χωρίς να υπάρχει η αξίωση για μια πληρότητα.

Ερμηνεία πρώτη: Η ιδέα για Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας προήλθε από το συνδικαλιστικό κίνημα των ΗΠΑ, το οποίο γεννήθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα, διεξάγοντας σκληρούς αγώνες για τη βελτίωση της θέσης των εργατριών και των εργατών. Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα υπήρξαν στις ΗΠΑ μεγάλες απεργίες εργατών. Ως

μια σημαντική ιστορική ρίζα θεωρείται η απεργία των εργατριών στις κλωστοϋφαντουργίες της Νέας Υόρκης, όπου το 1857 οι εργάτριες διαδήλωναν ενάντια στις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας, καθώς και για ίση αμοιβή για ίση εργασία ανδρών και γυναικών. Η απεργία κατεστάλη αιματηρά από την αστυνομία. Έγιναν χιλιάδες συλλήψεις και πολλές γυναίκες κατέληξαν στις φυλακές. 50 χρόνια αργότερα, στις 8 Μαρτίου 1907, οι εργάτριες σε εργοστάσια καπνού και σε κλωστοϋφαντουργίες διαδήλωσαν στην ίδια πόλη για το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες, για υψηλότερους μισθούς και καλύτερες συνθήκες εργασίας, υπενθυμίζοντας την απεργία των προδρόμων τους.

Ερμηνεία δεύτερη: Το 1909 έκαναν απεργία 20.000 ράφτρες πουκαμίσων στη Νέα Υόρκη στο Triangle ShirtwaistFactory. Αγωνίζονταν για καλύτερες συνθήκες εργασίας. Η διαμαρτυρία κατεστάλη από τη διεύθυνση του εργοστασίου. Δυό χρόνια αργότερα, στις 8 Μαρτίου 1911, ξέσπασε στο ίδιο εργοστάσιο φωτιά, στο οποίο 146 εργάτριες που εγκλείστηκαν μέσα σ΄ αυτό από τους ιδιοκτήτες του κατά τη διάρκεια μιας νέας απεργίας, βρήκαν τραγικό θάνατο. Η 8ηΜαρτίου εκείνου του έτους όφειλε να θυμίζει αυτό το γεγονός.

Ερμηνεία τρίτη: Οι αμερικανίδες σοσιαλίστριες ίδρυσαν, ήδη στο Συνέδριο του Σοσιαλιστικού Κόμματος Αμερικής (ΣΚΑ) το 1908, μια εθνική Επιτροπή Γυναικών, η οποία πρότεινε τη διοργάνωση μιας εθνικής σοσιαλιστικής διαδήλωσης με κύριο αίτημα να κατοχυρωθεί το εκλογικό δικαίωμα στις γυναίκες. Αυτό οδήγησε στις 19 Δεκεμβρίου 1908 στην απόφαση, την τελευταία Κυριακή του Φεβρουαρίου του 1909, να γίνει διαδήλωση για την κατοχύρωση του εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες. Στις 28 Φεβρουαρίου 1909, έλαβε χώρα η πρώτη εθνική Ημέρα της Γυναίκας στις ΗΠΑ, η οποία υποστηρίχτηκε από το ΣΚΑ. Η επιτυχία ήταν μεγάλη, επειδή επίσης συνέβαλαν και αστές γυναίκες υποστηρίκτριες των γυναικείων δικαιωμάτων, συγκεκριμένα για την κατοχύρωση του εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες. Από τότε η Ημέρα της Γυναίκας γιορτάζεται την τελευταία Κυριακή του Φεβρουαρίου ως εθνική Ημέρα της Γυναίκας στις ΗΠΑ. Η Κυριακή επιλέχτηκε επειδή ήταν η μοναδική ελεύθερη ημέρα για τις εργάτριες.

Οι συνθήκες γίνονται ευνοϊκότερες

Το 1907 ιδρύεται η Σοσιαλιστική Διεθνής των Γυναικών, η οποία έδωσε μια παραπέρα ώθηση για την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας. Ήδη σε μια επιστολή-πρόσκληση προς το ιδρυτικό Συνέδριο της Δεύτερης διεθνούς το 1889, το οποίο έλαβε χώρα από τις 14 έως τις 20 Ιουλίου στο Παρίσι, τονίστηκε ρητά, ότι οι σοσιαλιστές περιλαμβάνουν στην Οργάνωσή τους όλους τους εργαζόμενους ανεξαρτήτως φύλου ή εθνικότητας. Υπό την πίεση του διεθνούς σοσιαλιστικού γυναικείου κινήματος οι σοσιαλδημοκράτισσες προσδοκούσαν

στην ενίσχυση της θέσης τους κυρίως στη πάλη για το εκλογικό δικαίωμα των γυναικών.

Με την ίδρυση της Σοσιαλιστικής Διεθνούς των Γυναικών από 58 γυναίκες αντιπροσώπους που προέρχονταν από 15 χώρες της Ευρώπης και από υπερπόντιες χώρες, στην Πρώτη Διεθνή Διάσκεψη των γυναικών που έλαβε χώρα στη Στουτγάρδη (Γερμανία) στις 17 Αυγούστου 1907, προέκυψε ένα σχετικά ανεξάρτητο σοσιαλιστικό γυναικείο κίνημα. Η ώθηση προήλθε από τις Γερμανίδες, με πρώτη την Κλάρα Τσέτκιν. Οι γυναίκες σ΄ αυτή τη διεθνή ένωσή τους είδαν ένα μέσο για να εδραιώσουν τα συμφέροντα των γυναικών στα σοσιαλιστικά κόμματα παγκοσμίως, επειδή γνώριζαν ότι στο εθνικό επίπεδο δε μπορούσαν να προχωρήσουν παραπέρα –ακόμη και σε σχέση με τους συντρόφους τους.

Μετά τη σθεναρή επιμονή της Ρόζας Λούξεμπουργκ για την ίδρυση ενός Διεθνούς Γραφείου Γυναικών στη Στουτγάρδη, με πρόταση της Λουίζε Τσίτς αποφασίστηκε τελικά ομόφωνα η ίδρυση αυτού του Γραφείου με σκοπό να εντατικοποιήσει τη διεθνή συνεργασία των σοσιαλιστριών. Η έδρα του ορίστηκε στη Γερμανία. Γραμματέας του Διεθνούς Γραφείου Γυναικών εκλέχτηκε η Κλάρα Τσέτκιν. Το σοσιαλδημοκρατικό γυναικείο περιοδικό «Η Ισότητα», του οποίου υπεύθυνη στη συντακτική επιτροπή ήταν η Κλάρα Τσέτκιν, μετατράπηκε σε διεθνές όργανο Τύπου.

Το αίτημα για Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

Σοσιαλίστριες από τις ΗΠΑ, με πρώτη την May Wood-Simons, αντιπρόσωπο της εθνικής Επιτροπής Γυναικών στο Σοσιαλιστικό Κόμμα Αμερικής, πρότειναν στην Κλάρα Τσέτκιν, η οποία διεύθυνε το Διεθνές Γραφείο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς των Γυναικών, να επιδράσει ώστε να εφαρμοστεί παγκοσμίως η Ημέρα των Γυναικών. Αυτό προκύπτει από μια επιστολή της αμερικανίδας δημοσιογράφου Meta L. Stern, η οποία δημοσιεύτηκε στην «Ισότητα» στις 27 Μαρτίου 1911. Σε ένα χαιρετιστήριο επίσης μήνυμα από τη Νέα Υόρκη μπορούμε να διαβάσουμε ότι οι Αμερικανίδες μπορούσαν να αναπολήσουν ήδη την τριετή «παράδοση» της εθνικής Ημέρας της Γυναίκας.

Η Δεύτερη Διεθνής Διάσκεψη των σοσιαλιστριών, η οποία έχει μια ιδιαίτερη σημασία, έλαβε χώρα στις 26 και 27 Αυγούστου του 1910 στην Κοπεγχάγη. Εκεί ψηφίστηκε, επίσημα πλέον, η καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας. Στη Διάσκεψη αυτή συμμετείχαν περισσότερες από 100 αντιπρόσωποι από 17 χώρες. Η αίτηση για την καθιέρωση της Ημέρας της Γυναίκας υποβλήθηκε από την Κλάρα Τσέτκιν, την συνδικαλίστρια και σοσιαλδημοκράτισσα Καίτε Ντούνκερ και από άλλες σοσιαλδημοκράτισσες στις 26 Αυγούστου και έγινε ομόφωνα αποδεκτή. Σ΄ αυτήν προτεινόταν:

> «Σε συμφωνία με τις ταξικά-συνειδητές πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις του προλεταριάτου των χωρών τους, οι σοσιαλίστριες όλων των χωρών θα διοργανώνουν κάθε χρόνο μια Ημέρα της Γυναίκας, η οποία κατά κύριο λόγο θα χρησιμεύει στην αγκιτάτσια για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών. Το αίτημα πρέπει να φωτιστεί στο πλαίσιο, σύμφωνα με τη σοσιαλιστική αντίληψη για το σύνολο του γυναικείου ζητήματος. Η Ημέρα της Γυναίκας πρέπει να έχει διεθνή χαρακτήρα και να προετοιμάζεται επιμελώς» **[1]**.

Το ψήφισμα είχε προετοιμαστεί από την Κλάρα Τσέτκιν, η οποία δεν δραστηριοποιούνταν μόνο στο διεθνές σοσιαλιστικό γυναικείο κίνημα, αλλά υποστήριζε επίσης το διεθνές ελεύθερο συνδικαλιστικό κίνημα και πάλευε για τη συνδικαλιστική οργάνωση των γυναικών. Στα Συνέδρια του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος Γερμανίας (SPD) καθώς και στις Διασκέψεις των γυναικών του σοσιαλιστικού γυναικείου κινήματος, τασσόταν επανειλημμένα υπέρ αυτής της ιδέας. Η Λουίζε Τσίτς, ως η πρώτη γυναίκα μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του SPD από το 1908, αιτιολόγησε την αίτηση. Με την καθιέρωση παγκοσμίως της Ημέρας της Γυναίκας, την οποία εκτιμούσαν ως ένα νέο μέσο αγκιτάτσιας, οι ακτιβίστριες προσδοκούσαν να αυξηθεί η εξωκοινοβουλευτική πίεση για την επιβολή των δικαιωμάτων των γυναικών. Εδώ, δεν επρόκειτο κατά κύριο λόγο –και όχι αποκλειστικά- για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών χωρίς περιορισμούς ως έκφραση της πολιτικής χειραφέτησης των γυναικών. Έτσι, διαφοροποιούνταν από τις αστές «αδελφές» τους, οι οποίες ήταν ικανοποιημένες με ένα «περιορισμένο δικαίωμα ψήφου», ενόσω η μεγάλη μάζα των εργατριών κρατούνταν χωρίς πολιτικά δικαιώματα. Η «καθιέρωση της πολιτικής ψήφου των γυναικών» τέθηκε από τις σοσιαλίστριες στο ψήφισμα της Κοπεγχάγης σε σχέση με το «συνολικό γυναικείο ζήτημα». Σ΄ αυτό ανήκαν η εργασιακή προστασία των εργατριών, η κοινωνική φροντίδα για τη μητέρα και το παιδί, η ίση μεταχείριση των ανύπαντρων μητέρων, η διάθεση βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, τα δωρεάν σχολικά γεύματα, η διεθνής αλληλεγγύη και η στενή συνεργασία των οργανωμένων γυναικών.

Το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες, για το σοσιαλιστικό γυναικείο κίνημα δεν ήταν από μόνο του αρκετό για να προωθηθεί η ισότητα. Και αυτό ήταν ένα από τα ζητήματα που το διέκρινε από το ριζοσπαστικό αστικό γυναικείο κίνημα, το οποίο υπερασπιζόταν κυρίως το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες πιστεύοντας ότι έτσι θα επιτευχθεί η χειραφέτηση των γυναικών. Η αίτηση των Γερμανίδων ψηφίστηκε από τις αντιπροσώπους ομόφωνα. Συγκεκριμένη ημερομηνία για ετήσια διοργάνωση δεν ορίστηκε. Η εφημερίδα του SPD «Vorwärts» [«Εμπρός»] στις 18 Μαρτίου 1911 υπογράμμισε ότι για τη Γερμανία επιλέχτηκε η 19η Μαρτίου για να τονιστεί η υπενθύμιση της επανάστασης του 1848 στη Γερμανία (ημέρα

μνήμης για τους πεσόντες) και ως θαρραλέα στράτευση των γυναικών στην Παρισινή Κομμούνα του 1871.

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας ως ημέρα ενάντια στο πόλεμο και τον μιλιταρισμό

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας για τις σοσιαλίστριες, από την αρχή συμβόλιζε και τη πάλη ενάντια στο μιλιταρισμό καθώς και τη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης. Εξαιτίας του ήδη διαφαινόμενου Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου –σε διάφορες χώρες οι εξοπλισμοί αυξάνονταν- στη Συνδιάσκεψη της Κοπεγχάγης το 1910 έγινε ένα ψήφισμα που αφορούσε στη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης. Το ψήφισμα αυτό προτάθηκε από τη γερμανική και την αυστριακή αντιπροσωπεία καθώς και από το βρετανικό Γραφείο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς των Γυναικών. Στο ψήφισμα αυτό οι γυναίκες κατονόμαζαν τις κοινωνικές αντιθέσεις που προκαλούνταν από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής ως την αιτία των πολέμων και υπενθύμιζαν στις σοσιαλίστριες και στις μητέρες σε όλες τις χώρες, το ιδιαίτερο καθήκον τους στη πάλη ενάντια στο μιλιταρισμό και τον πόλεμο. Το θέμα «μιλιταρισμός και πόλεμος» από τότε τέθηκε σε πολλές Παγκόσμιες Ημέρες των Γυναικών.

Εντούτοις, τη περίοδο εκείνη η Κλάρα Τσέτκιν και οι συντρόφισσές της στο Κόμμα τους, που τότε ήταν το μεγαλύτερο τόσο σε μέλη όσο και σε επιρροή σοσιαλδημοκρατικό κόμμα διεθνώς, συνάντησαν ιδιαίτερες δυσκολίες και πολύ λίγο ενθουσιασμό στο να πείσουν στη καθιέρωση της Ημέρας της Γυναίκας. Την «υπεράσπιση των δικαιωμάτων της γυναίκας» και την «ειδική μεταχείριση» οι άντρες δεν την έβλεπαν ευχάριστα. Η δεξιά πτέρυγα του Κόμματος φοβόταν ανατροπές, ενώ μερικοί από την αριστερή πτέρυγα έκαναν λόγο για ρεφορμιστικές τάσεις.

Η πρώτη Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας όμως είχε πλήρη επιτυχία. Με βασικό αίτημα να δοθεί το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες κατέβηκαν στους δρόμους στις 19 Μαρτίου 1911 εκατομμύρια γυναίκες από τις ΗΠΑ, τη Γερμανία, την Ελβετία, τη Δανία και την Αυστρία, απαιτώντας επίσης κοινωνική και πολιτική ισότητα για όλες τις γυναίκες. Μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο προστέθηκαν επίσης και γυναίκες από τη Γαλλία, την Ολλανδία, τη Σουηδία, τη Ρωσία και τη Βοημία. Στη Γερμανία συμμετείχαν περίπου ένα εκατομμύριο γυναίκες (καθώς και μερικοί άντρες) οι οποίοι ήταν οργανωμένοι στα σοσιαλιστικά κόμματα και στα συνδικάτα.

Ψωμί και τριαντάφυλλα

Η δεύτερη Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας έλαβε χώρα στις 12 Μαΐου 1912 στις χώρες Γερμανία, Αυστρία, Σουηδία, Δανία, Ολλανδία, Γαλλία, Ρωσία, Βοημία και ΗΠΑ. Στη Στουτγάρδη η Ρόζα Λούξεμπουργκ έκανε ομιλία με θέμα «Το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες και η ταξική πάλη». Στην ομιλία της επέστησε τη προσοχή στο ότι περισσότερες από 150.000 συνδικαλιστικά οργανωμένες εργάτριες σχηματίζουν τον πυρήνα του οικονομικά μαχόμενου προλεταριάτου. Στην Ελβετία η δεύτερη Ημέρα της Γυναίκας το 1912 γιορτάστηκε στις 17 Μαρτίου.

Στις ΗΠΑ η δεύτερη Ημέρα της Γυναίκας έλαβε χώρα –όπως γινόταν ήδη από το 1909 με την εθνική Ημέρα της Γυναίκας- την τελευταία Κυριακή του Φεβρουαρίου. Η ημέρα αυτή είχε τόσο μεγάλη απήχηση, που βγήκε έξω από τα σύνορα των ΗΠΑ: Το διάσημο τραγούδι του αμερικανικού γυναικείου κινήματος «Ψωμί και Τριαντάφυλλα» (Bread andRoses), με το ψωμί να συμβολίζει την οικονομική ασφάλεια και τα τριαντάφυλλα μια καλύτερη ποιότητα ζωής, τραγουδήθηκε σε μια απεργία 14.000 εργατών και εργατριών στις κλωστοϋφαντουργίες, στις 11 Ιανουαρίου 1912 στηLawrence/Μασαχουσέτη, ενάντια σε μια παραπέρα μείωση των μισθών πείνας, ενάντια στις άθλιες συνθήκες εργασίας και την παιδική εργασία. Οι απεργοί συνέχισαν τη πάλη τους μέχρι τις 14 Μαρτίου κατορθώνοντας να επιβάλουν μερικά από τα αιτήματά τους. Το τραγούδι αυτό μετατράπηκε σε σύνθημα του αμερικανικού γυναικείου κινήματος και σύντομα τραγουδήθηκε σε όλο τον κόσμο. Κατά την απεργία υπήρξαν αιματηρές αντιπαραθέσεις οι οποίες ενίσχυσαν την υποστήριξη στους απεργούς.

Το ποίημα που γράφτηκε από τον James Oppenheim είναι το ακόλουθο:

Ψωμί και Τριαντάφυλλα

Καθώς τραβάμε εμπρός, εμπρός στην ομορφιά της μέρας
χιλιάδες σκοτεινές κουζίνες, χιλιάδες μαύρες φάμπρικες
γεμίζουν ξάφνου με του ήλιου τη λαμπράδα
γιατί ο κόσμος μας ακούει να τραγουδάμε
«Ψωμί και Τριαντάφυλλα, Ψωμί και Τριαντάφυλλα»

Καθώς τραβάμε εμπρός, εμπρός είναι και για τους άνδρες ο αγώνας μας
γιατί είναι των γυναικών παιδιά και τους γεννάμε πάλι,
φτάνει πια ο παιδεμός σ’ όλη μας τη ζωή,
πεινάνε οι ψυχές και όχι το σώμα μόνο
«δώστε μας Ψωμί, δώστε μας Τριαντάφυλλα»

Καθώς τραβάμε εμπρός, εμπρός αμέτρητες γυναίκες πεθαμένες
σμίγουν το θρήνο τους και λένε το παλιό τραγούδι του ψωμιού
οι σκλαβωμένες ψυχές τους γνώρισαν λίγη μόνον ομορφιά, τέχνη κι αγάπη.
Ναι, για το Ψωμί παλεύουμε και για τα Τριαντάφυλλα.

Καθώς τραβάμε εμπρός, εμπρός φέρνουμε τις μεγάλες μέρες
το ξεσήκωμα των γυναικών είναι ξεσήκωμα όλης της ανθρωπότητας
όχι πια σκλάβοι και τεμπέληδες, δέκα που μοχθούν για έναν που ξαπλώνει
αλλά ένα δίκαιο μοίρασμα στ' αγαθά της ζωής,

«Ψωμί και Τριαντάφυλλα, Ψωμί και Τριαντάφυλλα»

Οι προσπάθειες αλλοίωσης του αρχικού περιεχομένου

Στο μεταξύ τα αστικά κόμματα και οι συντηρητικές ενώσεις των γυναικών είχαν στραφεί ήδη προ πολλού ενάντια στην Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, υιοθετώντας την Ημέρα της Μητέρας που εισήχθη από τις ΗΠΑ και λάμβανε χώρα την δεύτερη Κυριακή του Μαΐου. Το Κογκρέσο στις ΗΠΑ την καθιέρωσε με απόφασή του στις 8 Μαΐου 1914 ως επίσημη δημόσια αργία. Η ημέρα αυτή όφειλε να θυμίζει την αφοσιωμένη φροντίδα των μητέρων, στοχεύοντας στο να τεθούν στο παρασκήνιο τα κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα των εργατριών. Η ιδέα περί Ημέρας της Μητέρας διαδόθηκε και στην Ευρώπη και λάμβανε ήδη χώρα από το 1917 στην Ελβετία και από το 1919 στη Σουηδία. Στη Γερμανία υποστηρίχτηκε από τις χριστιανικές εκκλησίες. Η Ημέρα αυτή συνδέθηκε από την αρχή με εμπορικά καθώς και με πληθυσμιακά-πολιτικά και στρατιωτικά συμφέροντα. Κύριος πρωτεργάτης ήταν ο Σύνδεσμος Γερμανών Ιδιοκτητών Ανθοπωλείων. Ιδιαίτερη υποστήριξη και προπαγάνδα για αυτή την Ημέρα δόθηκε από τους Ναζί κατά τη διάρκεια της φασιστικής κυριαρχίας.

Επαναστατική κληρονομιά

Τον Ιούνιο του 1921 η δεύτερη διεθνής Διάσκεψη των κομμουνιστριών υπό την ηγεσία της Κλάρας Τσέτκιν, που τώρα ήταν μέλος του KPD [Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας], και με πρόταση της βουλγαρικής αντιπροσωπείας, αποφάσισε ομόφωνα να λαμβάνει χώρα μελλοντικά η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας ενιαία σε όλο τον κόσμο στις 8 Μαρτίου. Στις 8 Μαρτίου 1917 –σύμφωνα με το παλιό ρωσικό ημερολόγιο αυτή αντιστοιχούσε στην 23η Φεβρουαρίου- η απεργία στην Πετρούπολη περίπου 90.000 εργατριών και εργατών στην κλωστοϋφαντουργία αποτέλεσε την αρχή της επανάστασης του Φλεβάρη. Στη Δεύτερη

Διεθνή Διάσκεψη των κομμουνιστριών το 1921 αποφασίστηκε η 8η Μαρτίου ως σταθερή ημερομηνία για την Ημέρα της Γυναίκας. Ακολούθησαν εκδηλώσεις, μεταξύ άλλων στις χώρες Βουλγαρία, Κίνα, Αγγλία, Εσθονία, Φινλανδία, Ιαπωνία, Ιράν, Λιθουανία, Πολωνία και Ρουμανία.

Στη Γερμανία προς το τέλος της περιόδου της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης κεντρικά ζητήματα ήταν η πάλη ενάντια στην παράγραφο 218 (που αφορούσε τη διακοπή της εγκυμοσύνης), ενάντια στ φτώχεια και την ανεργία καθώς και ενάντια στον επικείμενο κίνδυνο του φασισμού. Το 1933, μετά τη μεταβίβαση της εξουσίας στους Ναζί, οι διαδηλώσεις για την 8η Μαρτίου δεν ήταν πλέον δυνατές. Παρ΄ όλα αυτά υπήρξαν δραστηριότητες με παράνομο μοίρασμα φέιγ βολάν. Μάλιστα, ακόμη και μέσα σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπως αυτό στο Ράβενσμπρυκ, γιορτάστηκε η Ημέρα της Γυναίκας.

Λίγο πριν το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου έλαβε χώρα στις 8 Μαρτίου 1945 στο Λονδίνο μια διεθνής συνάντηση γυναικών. Εδώ, όπως και το 1947 στο «Γερμανικό Συνέδριο των Γυναικών» που έγινε για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας στο Βερολίνο, στόχος ήταν να βγουν διδάγματα για το φασισμό και να προκύψουν πλατιά γυναικεία κινήματα. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου οι γυναίκες, ανοργάνωτες, κομμουνίστριες και συνδικαλίστριες, συνέχισαν την παράδοση της Ημέρας των Γυναικών. Βασικά τους αιτήματα ήταν η ισότητα στο επάγγελμα και στην οικογένεια, πάλευαν ενάντια στον επανεξοπλισμό, για τη συνεννόηση μεταξύ των λαών και τη διεθνή συνεργασία.

Μια ισχυρή ώθηση στο γυναικείο κίνημα έφερε το 1975 η πρόταση που έγινε από τη Διεθνή Δημοκρατική Ομοσπονδία Γυναικών για καθιέρωση Έτους της Γυναίκας από τον ΟΗΕ «για ισότητα, ανάπτυξη και ειρήνη». Στις 7 Μαρτίου 1975 έλαβε χώρα στην έδρα του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη ένα Συμπόσιο που αφορούσε στις σχέσεις των δυό φύλων, στο οποίο συμμετείχαν περισσότερες από 500 γυναίκες. Στις 16 Δεκεμβρίου 1977 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ανακήρυξε την 8η Μαρτίου ως Ημέρα για τα δικαιώματα των γυναικών και την παγκόσμια ειρήνη **[2]**. Σήμερα η 8η του Μάρτη αναγνωρίζεται επίσημα ως αργία σε 30 περίπου χώρες.

Πηγή: **orizondas.blogspot.gr**

Σημειώσεις

[1] Renate Wurms: *Wir wollen Freiheit, Frieden, Recht. Der Internationale Frauentag. Zur*

Geschichte des 8. März, σ. 6. Marxistische Blätter, Frankfurt am Main 1980

[2] Δίνουμε το link για το Ψήφισμα του ΟΗΕ για την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας (το κείμενο σε μορφή pdf στην αγγλική γλώσσα).